

1898 og 1899. Brevene har forbindelse med det tyske socialdemokratiske støtte til Gustav Johannsens interpellation i den tyske rigsdag om udvisningerne fra Nordslesvig under Köllerpolitikken.

Det har været kendt, men ikke særlig påagt, at det danske socialdemokrati tog initiativet til en ganske kraftig protestbevægelse mod Köllerpolitikken i efteråret 1898. Der blev afholdt fire store møder i København med angiveligt mere end 8.000 deltagere, hvorfra der rettedes en appel til den tyske nation. Også den tyske socialdemokratiske forening i København, Vorwärtz, holdt protestmøde, og rundt i landet samledes danske socialdemokrater til lignende manifestationer. Man kender møder i Århus, Ålborg, Esbjerg, Odense, Grenå, Børgense og på Samsø.

Samtidig opfordrede H. P. Hanssen det danske socialdemokrati til at formå det tyske søsterparti til at støtte det danske modstød i Berlin, og socialdemokratiske formænd, P. Knudsen, trådte i forbindelse med Liebkecht. På denne måde formidledes oplysninger om situationen i Nordslesvig til det tyske socialdemokrati, og et samarbejde etableredes mellem Liebkecht og Gustav Johannsen i Berlin om interpellationen i rigsdagen.

Den offentliggjorte brevveksling belyser denne situation og afslører interessante detaljer i den. Enkelte af brevene offentliggjordes allerede i samtiden i Socialdemokraten, men de fleste er fremdraget af Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv i København. P. Knudsens breve til Liebkecht er – med en enkelt undtagelse – gengivet efter de danske koncepter. De er medtaget i den originale danske form med en tysk oversættelse i noterne.

Til brevvekslingen mellem Knudsen og Liebkecht slutter sig et par breve

til P. Knudsen fra Valdemar Frederiksen og Gustav Johannsen.

H. P. Clausen

Hans Bendix: Troskyldigt forår. (Gyldendal, 1967). 221 s.

Tegneren Hans Bendix' erindringer – i hvert fald det nu udsendte – dækker barndom og ungdom frem til ca. 1918. Der siges kun lidt om store personligheder og afgørende, offentlige begivenheder. Set fra historiens synspunkt skal de da vurderes ud fra, hvad de beretter om dagligdagen. Hans Bendix voksede op i et nogenlunde velstående forretningsmiljø – faderen var en kendt manufakturhandler på Østergade i København. Bortset fra individuelle træk i skole- og familielivet, og de er meget, undertiden ustyrligt morsomt fortalte, er det en typisk højerestandskreds, der skildres både i dagligdagen og ved festlige lejligheder. Hvad der berettes af nyt er kun småtræk; noget flimrende er det også, og forfatteren har øjensynligt ikke noget særligt veludviklet talent for at give et mere systematisk tidsbillede, eller også har han ikke ønsket det. Bogen er væsentligst et bidrag til personen Hans Bendix' historie; undertiden fristes man til at formode: et bidrag til H. B.'s historie, som han gerne havde set den oplevet.

Vagn Dybdahl

Jens Winther (red.): Det frie slag – udvalgte artikler af redaktør Anders Vigen. (Berlingske Forlag, 1967). 265 s.

Efter en prisværdig sikker og god introduktion om Vigens liv og journalistik bringes en række lederartikler, samlede om emner. Der startes med kampagnen i »København« mod de